

HAASTAVAN ASIAKKAAN/POTILAAN KOHTAAMINEN

TUBERKULOOSIN HOITOTYÖN HAASTEET
ESITYS 8.10.2009

Riitta Vehviläinen, osastonhoitaja
Helsingin Diakonissalaitos/Palvelukeskus

HELSINGIN DIAKONISSALAITOS

- Helsingin Diakonissalaitos on 140-vuotias yleishyödyllinen säätiö, joka tarjoaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä näiden alojen koulutusta. Säätiön yleishyödyllinen toiminta käsittää diakoniapalvelut, diakoniaopiston, kehittämispalvelut sekä sisäiset palvelut. Tytäryhtiöistä merkittävimmät ovat Diacor terveysterveystoiminta Oy ja Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy.
- Konsernin palveluksessa on noin 1500 henkilöä, heistä puolet työskentelee tytäryhtiöissä. Vuonna 2008 konsernin toiminnan tuotot olivat 112 miljoonaa euroa.

DIAKONISSALAITOKSEN ARVOT

- ***Lähimmäisyys***
- Toimintaamme ohjaa kristillinen lähimmäisenrakkaus ja etiikka. Jokainen työyhteisössämme kohdattu on asiakas, jonka tarpeisiin palvelumme pyrkii aidosti vastaamaan.
- ***Uudistuminen***
- Elinvoimaisena säilyminen merkitsee aina liikettä ja jatkuvan muutoksen tilassa olemista. Siksi toiminnan kehittäminen ja uudistaminen on myös palveluorganisaatiomme kannalta keskeinen tekijä.
- ***Vastuu ihmisistä ja yhteiskunnasta***
- Olemme tietoisia siitä, että toiminnallamme on sekä välittömät että välilliset vaikutukset yhteiskuntaamme ja elinympäristöömme. Tunnumme vastuumme omasta yhteiskunnastamme ja ihmisten hyvinvoinnin edellytyksistä myös maailmanlaajuisesti.
- ***Arvostamme omaa historiaamme***

Huume- ja mielenterveystyön palvelualue 2009

Palvelualueen johtaja Pekka Tuomola

(09) 7750 4053/050 351 3835

Huumehoitojen vastuualue

Outi Kuikanmäki

(09) 7750 4672/050 386 3466

Haittojen vähentämisen vastuualue

Anna-Maija Strömberg

(09) 7750 4056/050 395 5596

Kidutettujen kuntoutuskeskus

Pekka Tuomola

(09) 7750 4584/050 351 3835

Huumevieroitusosasto

Sari Rahikka

(09) 7750 4930/050 370 6276

Neuvontapalvelut

Sari Rahikka

(09) 7750 4930/050 376276

Huume kuntoutuspoliklinikka

Pia Miettinen

(09) 7750 4429/050 310 6466

Perheen yhdistetty hoito

Kaisa Penttinen

(09) 7750 4938/0505 578 1184

Laboratorio

Outi Kuikanmäki

Hiv-positiivisten päiväkeskus

Juha Kröger 050 578 1167

Lyhytaikainen majoitus

Juha Kröger 050 578 1167

Kotihoito

Riitta Vehviläinen (09) 7750 4055/050 361 6111

Terveysneuvonta

Riitta Vehviläinen (09) 7750 4055/050 361 6111

Korvaushoitoyhteisö

Riitta Vehviläinen (09) 7750 4055/050 461 611

Päiväkeskus Stoori

Sanna Häkklä

(09) 7750 5726/050 343 6847

Päiväkeskus Kaalo

Johannes Niska-Virta

(09) 7750 4254/050 502 7506

Hiv-positiivisten päiväkeskus 1.9.2009

- 165 asiakasta, joista
- 129 aktiivisia ja
- 36 passiivisia

- 113 miehiä
- 52 naisia

- 146 helsinkiläisiä
- 6 espoolaisia
- 13 muu paikkakunta

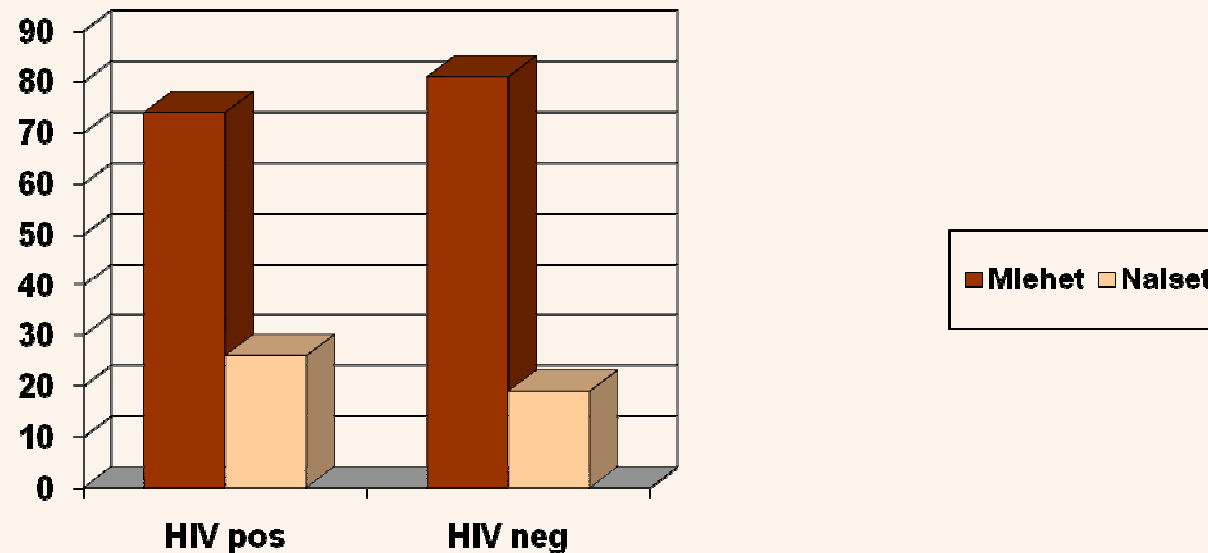
MILLAINEN OLI HIV-POSITIIVINEN HUUMEIDEN KÄYTTÄJÄ vuonna 2000?

Hiv-epidemia alkoi vuonna 1998 pääkaupunkiseudulla. Ensimmäinen terveysneuvontapiste Vinkki perustetaan vuonna 1997 ja Palvelukeskus vuonna 2000.

- Suurin osa oli vaikeasti syrjäytyneitä kaikista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista
- Asunnottomia
- Huumeiden käyttäjien alakulttuuri vallitsi
- Ravitsemustaso heikko
- Vaikea huumeriippuvuus
- Hepatiitti C lähes jokaisella
- Skitsofreniaa, persoonallisuushäiriöisiä, hiv-dementiaa sairastavia
- Useimmiten mies, keski-ikä n. 38 vuotta (70 % miehiä)
- Oli käyttänyt suonensisäisesti huumeita n. 16 –vuotiaasta
- Lapsuuden kokemukset usein hyvin traumaattisia, vanhemmilla usein päihdetausta
- Useita vankilatuomioita
- Itsenäisen asumisen kyvyt heikot
- Heikko koulutustausta/koulu jäänyt kesken
- Ajoittain hyvin arvaamattomia, levottomia, epäluuloisia ja väkivaltaisia

Asiakassegmentit

- %-osuus käynneistä Palvelukeskuksessa sukupuolen mukaan v. 2008

Vuonna 2008:

- HIV pos naisia 55 ja miehiä 121 = 176 käyttänyt Palvelukeskuksen palveluita, joista 6 Espoosta ja 1 Vantaalta
- HIV neg naisia 242 ja miehiä 685 ja androgyynejä 28 = 955 käyttänyt Palvelukeskuksen anonyymipalveluita, joista 57 Espoosta ja 37 Vantaalta

Asiakas- ja palvelusegmentit

RISKIKÄYTTÄJÄT

- Liikkuva terveysneuvontayksikkö
- Korvaushoitoyhteisö
- Päiväkeskus Stoori

HIV -POSITIIVISET HUUMEIDEN KÄYTTÄJÄT

- Hiv-positiivisten päiväkeskus
- Lyhytaikaiset majoituspalvelut
- Kotihoito

MUUT

- Päiväkeskus Kaalo

Perustehtävä

- Ennaltaehkäisevä työ infektiosairauksien ehkäisemiseksi suonensisäisesti huumeita käyttävien keskuudessa
- HIV -infektion saaneiden huumeiden käyttäjien elämänlaadun parantaminen ja/tai ylläpitäminen

Toimintaperiaatteet

- Keskitetyt perus- ja erityispalvelut
- Matalan kynnyksen periaate
- Haittojen vähentäminen
- Asiakaslähtöisyys
- Ihmisarvon kunnioittaminen
- Ammatillinen työskentelyote

HIV tilasto

HIV- POSITIIVISTEN PALVELUKESKUS

- Avoinna joka päivä klo 9 - 19
- Ruokailu, hygienia, lepo
- Terveysneuvonta
- Psykososiaalinen kuntoutus ja yhteisöllisyys
- Lääkehoidot
  - Korvaushoito (48 asiakasta 1.9.09)
  - HIV –lääkitys (115 asiakasta 1.9.09)
  - Muulla lääkityksellä (118 asiakasta 1.9.09)
- Sairaanhoidolliset palvelut
- Korva- ja kehoakupunktio
- Laboratoriopalvelut
- Lääkäripalvelut (päihdelääkäri, infektiolääkäri)
- Sosiaalityöntekijän palvelut
- Sosionomin palvelut

- **Vaara- ja uhkatilanteita 36 kpl v. 2008**

Miten näen ihmisen?

- ONKO HÄN TOIVOTON TAPAUS?
- VAI ONKO HÄN IHMINEN, JOLLA ON VIELÄ MAHDOLLISUUKSIA JA TOIVOA ELÄMÄSSÄ?

Taustalla on kristillinen ihmiskäsitys, jonka mukaan jokaisella on jakamaton ihmisarvo ja jokainen ihminen on arvokas ja ainutkertainen.

MIKÄ TEKEE VUOROVAIKUTUKSESTA HAASTAVAN?

- ERILAISTEN IHMISTEN KOHTAAMINEN/TOISEN HERÄTTÄMÄT TUNTEET, REAKTIOT ITSESSÄ
- JOS JOUTUU TOIMIMAAN TOISEN TAHTOA VASTAAN
- ASIAKKAAN/POTILAAN PÄIHDERIIPPUUUS, MIELENTERVEYDEN HÄIRIÖT, FYYSISET SAIRAUDET, DEFENSSIIVISYYS, TUNNEREAKTIOT JA VAIHTUVAT MIELIALAT
- KUOLEMAN KOHTAAMINEN
- ASIAKKAAN JA TYÖNTEKIJÄN ERILAISET ARVOMAAILMAT JA TAVOITTEET
- RIITTÄMÄTTÖMÄT RESURSSIT

Päihdeongelmasta...

- Liittyy usein myös fyysisiä sairauksia, sosiaalisia ongelmia sekä mielenterveyden häiriöitä; masennusta ja persoonallisuushäiriöitä.
- Riippuvuuden taustalla on usein perusturvattomuutta ja itsevihaa.
- Riippuvuuden avulla voi peittää sisäistä pahaa oloaan ja käsitellä tunteita.

Ammatillisuus haastavassa vuorovaikutuksessa

- Ammatillisuuteen kypsytään; ammattitaito koostuu teoretiedosta, kokemuksesta ja persoonallisuuden kasvusta
- On kyettävä kohtaamaan itsensä, jotta voisi kohdata toisen
- Ammattirooli on suoja-, mutta ei piilopaikka
- Auttamistyö on ensisijaisesti harkintaa, sitten toimimista
- Hyvässä ilmapiirissä häiriötekijät eivät hallitse
- Työntekijän turvallisuus ja hyvinvointi on ensiarvoisen tärkeää (työnohjaus, koulutus, yhteinen keskustelu, defusing, debriefing)

Asiakkaan/potilaan kohtaaminen...

- Pyyteetöntä toisen ihmisen kunnioittamista, erottelemattomuutta ja valmiutta yhteistyöhön.
- Tasavertaisuutta
- Hoidettavaa palvellaan ihmisenä eikä vain sektoroituneina tarpeina
- Vuorovaikutusta, joka on keskeinen osa hoitosuhteessa
- Luottamuksen rakentumista, joka edellyttää ihmisen kunnioittamista ja hyväksymistä aidosti
- Rauhallisuuden ja toivon ylläpitoa
- Aktiivista kuuntelua ja aitoa läsnäoloa
- Vastuuttamista ja omatoimisuuden tukemista
- Rajoja ja riittävää etäisyyttä
- Realiteettien ylläpitoa
- Luottamusta ja liittymistä
- Historian, nykyisyyden ja tulevaisuuden huomioimista

Tuberkuloosi ja hiv-positiivinen huumeidenkäyttäjä

- Riskitekijöitä ovat sosiaalinen syrjäytyminen, alkoholismi ja huumeiden käyttö. HIV-tartunta satakertaistaa riskin, mutta Suomessa on toistaiseksi esiintynyt vain muutama samanaikainen tuberkuloosi- ja HIV-infektio, koska tuberkuloosia on nuorissa ikäryhmissä vähän (Terveyskirjasto 19.1.2009)
- Hengenvaaralliset sairaudet tuberkuloosi ja HIV/AIDS ovat suuri uhka Luoteis-Venäjän asukkaille (THL 17.4.2009).
- Munkkisaaren asiakkaista vain 3:lla todettu tartuttava tuberkuloosi. Yhden asiakkaan lääkehoito toteutettu Palvelukeskuksessa (asiakkaan asuminen, lääkkeen ottamisen valvonta onnistui). Muut hoidettu vankilassa.
- Kontaktit selvitettiin.
- Henkilökunta (röntgen-kuvaukset), työterveyshuolto organiso.

Yhteenvedoa haastavan asiakkaan kohtaamisesta

- Asiakas on ensisijaisesti ihminen, ei esimerkiksi hiv-positiivinen huumeidenkäyttäjä.
- Luottamuksen saavuttaminen on ehdoton edellytys
- Hoitajan ei tarvitse kestää ja kuunnella ihan kaikkea
- Asiakkaan vastuuttaminen omasta käytöksestään
- Anteeksi antaminen ja uuden mahdollisuuden antaminen
- Kärsivällisyys
- Vaikeiden tilanteiden läpikäyminen ; miten asiakas voisi toimia, ettei tilanne uusiu
- Asiakkaan ajatusten ja toiminnan selkeyttäminen yhdessä asiakkaan kanssa
- Hoidetaan yksi asia kerrallaan!
- Toivon ja toiveikkuuden ylläpitäminen!

Kiitos mielenkiinnostanne!

*”Mene heidän luokseen, kuuntele heitä, aloita
siitä, mitä heillä on.”*

Kiinalainen sananlasku.